

N:o 53.

Af herr **A. Olsson** i Ornakärr, om tillägg till kungörelsen angående sjukvårdsafgifter den 26 augusti 1873.

Enligt kongl. legostadgan den 23 november 1833 § 34 åligger det husbonde att ansvara för tjenstehjons personella utskylder, hvilka dock må å lönen afdragas, der ej annorlunda vid städjandet öfverenskommits.

I kongl. förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet stadgas uti 17 § åtskilligt, som här må förbigås, rörande näringsidkares, deras tjenstebiträdens eller arbetares ömsesidiga skyldigheter, hvarefter uti denna paragrafs 4 mom. bestämmes, att i afseende å förhållandet i öfrigt emellan näringsidkare samt deras biträden eller arbetare skall gälla allmän lag och, der icke träffad öfverenskommelse annorlunda föreskrifver, hvad legostadgan i tillämpliga delar innehåller.

I bevillningsstadgan den 15 oktober 1880, enligt hvilken fortfarande en personlig skyddsafgift af 40 öre för man och 20 öre för qvinna skulle utgöras, var uti 87 § öfverförd en i föregående bevillningsförordningar intagen bestämmelse, att husbonde eller arbetsgifvare skulle vara ansvarig för betalning af de vid mantalsskrifningstiden hos honom enligt behörig uppgift sysselsatta tjenstehjons eller arbetares personella utskylder, mot rättighet för husbonden eller arbetsgifvaren att å den skattskyldiges aflöning eller arbetsförtjenst innehålla ett emot de personella utskylderna svarande belopp. I den derpå föl-

jande bevillningsstadgan, som utkom den 14 september 1883, från hvilken, till följd af Riksdagens beslut, uteslutits bestämmelse om personlig skyddsafgift förekommer såsom en själfklar följd af skyddsafgiftens borttagande, ingen föreskrift om åliggande för husbonde eller arbetsgifvare att ansvara för tjenstehjons eller arbetares kronoutskylder. Denna föreskrift kunde tydligtvis ej längre anses böra inrymmas i bevillningsstadgan och har ej heller sedan intagits i någon annan allmän författning, men häraf har uppstått den följd att, på sätt här nedan skall visas, husbondes eller arbetsgifvares ansvarsskyldighet i detta hänseende blifvit underkastad tvist, som befunnits vara så beskaffad, att den icke kunnat på administrativ väg prövas.

De allmänna afgifter, som under benämning kronoutskylder på hvilka hvarje mantalsskrifven person, äro numera:

1:o) mantalspenningar, hvilka enligt kongl. förordningen den 24 april 1863 skola utgöras med 40 öre för man och 20 öre för qvinna af hvar och en, som uppnått 18 års ålder, med undantag af a) dem, som åtnjuta fattigunderstöd, äfvensom dem, hvilka enligt vederbörande kommunalstyrelses intyg böra för fattigdom eller sjuklighet från denna afgift befrias; b) gemenskapen vid arméns och flottans värfvade regementen och corpser och c) den egentliga lappallmogen, äfvensom, intill dess allmän författning om mantals- och skattskrifning inom rikets lappmarker kunde vara utfärdad, öfriga inbyggare derstädes, varande uti åberopade kongl. förordning derjemte bestämdt, att angående handlandes, fabriks- och annan näringsidkares äfvensom husbondes ansvarighet för mantalspenningar af de i deras tjänst eller arbete anstälde personer jemte deras hustrur och barn gäller, hvad derom i fråga om bevillningsutskylder är stadgadt.

2:o) Sjukvårdsafgift, som jemlikt kongl. kungörelsen den 26 augusti 1873 skall af en hvar, som erlägger mantalspenningar, utgöras, särskildt för hvarje län eller sjukvårdsdistrikt i mån af dess behof, dock att denna afgift, som utgöres af qvinna med hälften af det belopp, som erlägges af man, icke må sättas högre än till 1 krona i Stockholm och 50 öre inom öfriga delar af riket för hvarje skattskyldig af mankön; och tillkommer det landstinget, eller i städer, som ej i landsting deltaga, stadsfullmäktige att årligen till beloppet fastställa den för året erforderliga personliga sjukvårdsafgiften. Denna sjukvårdsafgift, som tillkommit i stället för den förut utgående kurhusafgiften, skall enligt kongl. kungörelsen den 10 mars 1824 och den 21 oktober 1864 uppdebiteras i sammanhang med öfriga kronoutskylder och jemte dessa i länets landtränteri af uppbördsmännen levereras.

Då nu i fråga om mantalspenningarne gäller, att i afseende å handlandes, fabriks- och annan näringsidkares äfvensom husbondes ansvarighet för denna afgift skall tillämpas hvad derom i fråga om bevillningsutskylder varit stadgadt och då en hvar, som påföres mantalspenningar, är tillika skyldig att betala en viss personlig sjukvårdsavgift, har man ansett att deraf borde följa, det husbonde eller arbetsgifvare, som jemlikt legostadgan och 17 § 4 mom. i kongl. förordningen den 18 juni 1864 är förbunden ansvara för tjenstehjons och arbetares personliga kronoutskylder, skulle ansvara äfven för den uti dessa ingående personliga sjukvårdsavgiften; och så vidt jag vet hafva författningarne hitintills på detta sätt jemväl tolkats och tillämpats.

Emellertid har jag inhemtat af tvenne uti Nytt Juridiskt Arkiv afd. 1, Tidskrift för lagskipning, utgifvet af G. B. A. Holm, vice häradshöfding, 1891, 18:de årgången, häft. 1, 2 och 3, pag. 47 och följande sidor intagna prejudikat under n:o 16 i nämnda årgång, att vid af en kronofogde sökt handräckning för utfående af i sammanhang med mantalspenningarne utdebiterad sjukvårdsavgift, som påförts vid industrielt företag anstälde arbetare, hvilka saknat tillgång, vederbörande arbetsgifvare väl funnit sig böra betala mantalspenningarne, men vägrat gälda sjukvårdsavgiften, och att den utmättningsman, som skolat uttaga utskylderna, förklarar sig förhindrad att utmättningsvis indrifva sjukvårdsavgiften, att kronofogden öfverklagat beslutet härom och fullföljt målet i kongl. göta hofrätt, samt vidare till Kongl. Maj:ts högsta domstol, som genom utslag den 3 februari 1891 förklarar, att ifrågavarande arbetsgifvares skyldighet att ansvara för sjukvårdsavgifterna icke vore af den ostridiga beskaffenhet, att emot arbetsgifvarens bestridande handräckning till afgifternas uttagande lagligen bort meddelas, hvadan ändring ej blifvit gjord i det slut, hvari hofrätten genom öfverklagade beslutet stannat.

Med anledning af hvad sålunda förekommit och då häraf framgår, att en brist uti de i förevarande ärende gällande författningar måste anses vara för handen, får jag härigenom, under antagande att den hitills häfdvunna praxis, att husbonde och arbetsgifvare skall ansvara för tjenstehjons eller arbetares personliga kronoutskylder, fortfarande bör vinna tillämpning, hemställa,

att Riksdagen måtte besluta ett tillägg till kongl. kungörelsen den 26 augusti 1873 angående sjukvårdsavgiften, genom hvilket all tvekan om husbondes eller arbetsgifvares skyldighet i detta hänseende må undanröjas, och föreslår jag, att berörda tillägg måtte

i hufvudsaklig öfverensstämmelse med motsvarande stycke af förordningen om mantalsspenningarnes utgörande erhålla följande lydelse:

Husbonde eller arbetsgifvare vare ansvarig för betalning af de vid mantalsskrifningstiden hos dem enligt behörig uppgift sysselsatta tjenstehjons och arbetares jemte deras hustrurs och barns personella sjukvårdsafgifter, med rättighet för husbonden eller arbetsgifvaren att å tjenstehjonets eller arbetarens aflöning eller arbetsförtjenst innehålla ett emot de personella utgifterna svarande belopp.

Anhållande jag, att, derest den föreslagna redaktionen skulle tariffa förändring, det utskott, till hvilket motionen blifver remitterad, måtte sådan förändring vidtaga.

Stockholm den 28 januari 1892.

Anders Olsson.

Bilaga.

Utdrag af Nytt Juridiskt Arkiv, Afd. 1, Tidsskrift för lagskipning. Utgifvet af G. B. A. Holm, vice häradshöfding. 1891. Adertonde årgången. Häft. 1.

N:o 16.

Om exekutivt uttagande hos arbetsgifvare af allmänna sjukvårdsafgifter, som påförts hos denne anstälde arbetare.

Tillika fråga, huruvida klagan öfver underexekutors behandling af ärendet tillhörde magistrat eller Konungens befallningshafvandes upptagande.

Enligt utdrag af 1887 års kronouppbördsbok för Östra Hisings härad af Lundby socken häftade 27 personer för oguldna utskylder

m. m. Af dessa hade 24, som vore gifta, påförts hvardera i mantalspenningar 60 öre, sjukvårdsafgift 75 öre och debetsedelslösen 3 öre; men de öfrige tre, såsom ogifta, mantalspenningar 40 öre, sjukvårdsafgift 50 öre och debetsedelslösen 3 öre. Å utdraget var af länsmannen tecknad, att deri upptagne skattskyldiga saknade tillgångar; och att, då arbetsgifvaren Göteborgs mekaniska verkstads aktiebolag hade sitt kontor i Göteborgs stad och torde böra sökas der, länsmannen ansåg sig ej kunna uttaga beloppen.

Kronofogden i fögderiet J. A. Ringius insände omförmälda utdrag till Konungens befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län med begäran om handräckning till utfående hos arbetsgifvaren, omförmälda bolag, af de debiterade medlen.

Ansökningen remitterades till magistraten i Göteborg med anmodan att affordra bolaget ifrågakomna belopp och öfversända detsamma; hvar efter magistraten till Konungens befallningshafvande återstälde handlingarne under återopande af andre stadsfogden i Göteborg A. L. Kullgrens å ansökningen meddelade redovisning. Efter hvad denna utvisade hade bolagets styrelse med tillhopa 11 kronor 20 öre betalt 70 öre för en hvar af 16 skattskyldiga, nemligen för 15 bland de högst debiterade och för en med den lägre debiteringen. Men öfriga påförda belopp hade styrelsen vägrat utgifva.

Uti infortrad förklaring öfver anledningen till denna vägran anförde styrelsen: Då enligt lag arbetsgifvare ansvarade endast för sina arbetares personella utskylder, »som utginge med 70 öre», förmenade styrelsen sig ej vara skyldig betala mera och hade icke heller innehållit mera af arbetarnes aflöning för betäckande af deras utskylder. Tillika uppgaf styrelsen anledningen till sin vägran att erlagga utskylder för öfriga ifrågakomna arbetare.

Sedan Ringius till Konungens befallningshafvande inkommit med infortrad yttrande, öfverlemnades handlingarne å nyo till magistraten med anmodan att hos bolaget uttaga det återstående beloppet.

Dock vägrade bolaget, enligt skrifvelse från Kullgren, fortfarande att utgifva den resterande summan; i anseende hvartill, och då, såvidt Kullgren veterligt vore, gällande bevillningsförordning icke förpligtade arbetsgifvare eller husbonde att ansvara för arbetstagares ifrågakomna utskylder, Kullgren funnit sig ej kunna exekutivt uttaga medlen. Häröfver klagade Ringius hos magistraten, der Kullgren åter i afgifven förklaring vidhöll sin nyssberörda åsigt.

Magistraten meddelade utslag den 27 februari 1890, hvaruti magistraten — hvilken synes hafva ansett, att med erlagda 70 öre för hvarje

af ofvannämnda 16 skattskyldiga i första rummet betalats mantalspenningar och debetsedelslösen, samt endast återstoden räknats på sjukvårdsafgifter — utlät sig vidkommande frågan om uttagande af sjukvårdsafgiften 19 kronor 50 öre, med afdrag för frivilligt erlagda 1 krona 32 öre, eller återstående 18 kronor 18 öre, att, enär kongl. kungörelsen den 26 augusti 1873 angående kurhusafgiftens upphörande och införande af allmän sjukvårdsafgift, på hvilken kongl. kungörelse debiteringen af dessa utskylder måste hafva grundats, ej föreskrefve, att arbetsgifvare skulle ansvara för de hos honom anställda arbetares erläggande af samma utskylder,

och något annat gällande stadgande härom ej heller blifvit visadt, funne magistraten Kullgrens åtgärd att ej utmättningsvis uttaga dessa utskylder hos verkstadsaktiebolaget vara lagenlig;

hvidan klagomålet lemnades utan afseende.

Tillika yttrade sig magistraten angående mantalspenningar och debetsedelslösen för återstående 11 personer, hvarom dock ej vidare i detta mål är fråga.

Öfver magistratens utslag klagade Ringius hos göta hofrätt. Då sjukvårdsafgift skulle erläggas af en hvar, som vore skyldig betala mantalspenningar, förmenades de för mantalspenningars uttagande gällande bestämmelser vara tillämpliga äfven i afseende å sjukvårdsafgifterna. För ty anhölles, att den begärda handräckningen i fråga om sistnämnda afgifter måtte meddelas.

Hofrätten (herrar Ekermann, v. Sydow, Sandstedt och Kjellin) fann enligt utslag den 7 maj 1890 skäl icke hafva förekommit, ledande till ändring i magistratens, af Ringius öfverklagade utslag.

Assessorn Bratt ansåg Ringius icke hafva varit behörig att öfverklaga magistratens utslag samt lemnade för ty hans besvär utan afseende.

Ringius fullföljde målet hos Kongl. Maj:t med åberopande af hvad han förut anført. — Jemväl Kullgren hänvisade till hans i frågan meddelade uppfattning.

Målet föredrogs den 3 februari 1891 i högsta domstolen; hvarvid justitierådet Glimstedt ansåg förklaring öfver besvären böra från aktiebolagets styrelse infordras; men högsta domstolens öfriga ledamöter förklarade sig beredda att målet i befintligt skick till afgörande företaga.

Vid härefter förekommen pröfning af målet anförde justitierådet Carlsson: »Enär magistraten icke emot innehållet af 23 § i landshöf-

dingeinstruktionen den 10 november 1855 varit behörig att till pröfning upptaga ifrågavarande, af Ringius hos magistraten anförda besvär, finner jag skäligt undanrödja så väl hofrättens som magistratens utslag i hvad talan mot desamma blifvit hos Kongl. Maj:t fullföljd.»

Justitierådet Thomasson, med hvilken justitieråden Westman, Svedelius och Wretman instämde: »Som Göteborgs mekaniska verkstads aktiebolags skyldighet att ansvara för ifrågavarande utgifter icke är af den ostridiga beskaffenhet, att emot bolagets styrelses bestridande handräckning till afgifternas uttagande lagligen bort meddelas; alltså finner jag ej skäl att göra ändring i det slut, hvori hofrätten genom öfverklagade beslutet stannat.»

Justitierådet Skarin: att Kullgren funnes rättsligen hafva i ärendets då befintliga skick vägrat vidtaga exekutiv åtgärd för uttagande hos aktiebolagets styrelse af ifrågavarande oguldna, dess arbetare påförda utskylder, och att förty det slut, hvartill magistraten och hofrätten i målet kommit, fastställdes.

Justitierådet Glimstedt: I målets skick funnos ej skäl att göra ändring i hofrättens utslag.

För exekutiv åtgärd hos styrelsen för Göteborgs mekaniska verkstads aktiebolag i dess egenskap af arbetsgifvare hade andre stadsfogden A. L. Kullgren mottagit utdrag af 1888 års kronouppbördsbok för Östra Hisings härad, Lundby socken. Deruti upptogos — utom andra resterande utskylder — sjukvårdsafgifter, tillhopa 26 kronor, påförda 34 särskilda, i uppbördsboksutdraget förtecknade, hos aktiebolaget anstälde arbetare, hvilka saknade tillgång till afgifternas erläggande. Sedan Kullgren deraf uttagit endast hvad styrelsen i godo erbjudit, eller 2 kronor 33 öre, men enligt påskrift å handlingarne den 24 maj 1889 på ofvan uppgifna skäl vägrat exekutivt uttaga öfriga 23 kronor 67 öre, anförde kronofogden J. A. Ringius hos magistraten i Göteborg besvär häröfver.

Enahanda yttranden, som i näst föregående referat finnas anförda, meddelades jemväl angående nu ifrågavarande mål:

af magistraten genom utslag den 27 februari 1890;

i göta hofrätt, som på besvär af Ringius gaf utslag den 7 maj 1890;

samt i högsta domstolen, hvarest målet inför ofvan uppräknade justitieråd föredrogs den 3 februari 1891.

Rätt utdraget intygas:

H. C. Clausen.

C. A. Ericson.